2013-2016 YELKEN YARIŞ KURALLARINDA ÖNEMLİ TANIMLAMALARDAKİ DEĞİŞİKLİKLER

Bu not 2013-2016 Yelken Yarış Kuralları'nda özel terimlerin tanımlamalarında yapılmış değişiklikleri ve bu değişikliklerin rasyonellerini açıklamaktadır.

Ancak Duruşmalar ve Karalar ile ilgili "taraf" teriminindeki ve "kural" terimindeki teknik değişiklikler bu notta açıklanmamıştır. Belirli bir tanımlaması olan kelimeler (kural kitabında da olduğu gibi) *italik* font ile gösterilmiştir.

***Finiş*'in tanımı:**
2009-2012 Kurallarında *finiş* şöyle tarif edilmişti: Bir tekne, normal durumunda, gövdesinin veya ekibinin veya ekipmanının herhangi bir parçası, ilk defa veya, Kural 44.2 uyarınca ceza dönüşü yaptıktan sonra veya, Kural 28.1 uyarınca finiş hattında yaptığı bir hatayı düzelttikten sonra, son *şamandıradan* rotası yönünde finiş hattını kestiğinde, finiş yapar.

(NOT: 2009-2012 kurallarının TYF tarafından Türkçe'ye tercümesinde yapılmış hataların düzeltilmiş halleri, bu makalede altları çizilmiş olarak gösterilmiştir. Örneğin, yukarıdaki tanımlamada, tercümanlar "rotası" yerine "yarış", "kestiğinde" yerine "geçtiğinde" kelimelerini kullanmışlardı.)

Bu uzun ve kompleks *finiş* tanımlaması, bazı yanlış anlamaları önlemek için 2013-2016 Kurallarında değiştirilmiş. Bir defa, "son *şamandıra*"nın hangisi olduğu hakkında tereddüt olan yarış rotalarında (örn., dönüş şamandırası mı, kanal şamandırası mı?), bu belirsizliği ortadan kaldırmak amacıyla "son *şamandıra*" terimi tanımlamadan kaldırılmış.

İkinci olarak, her "rotası yönünde" *finiş* hattını kesmenin (örn., iki turluk yarışlarda) *finiş* olamayabileceği açıklığa kavuşturulmuş. Üçüncü olarak da, yukarıdaki kuraldaki "veya"... "veya" şeklindeki açıklama (kural koyucunun ne kastettiği tahmin edilebilse de) dilbilimi ve hukuki olarak tam tersi bir şekilde yorumlanabileceğinden dolayı, *finiş* yapılmamış sayılacak haller ayrı bir cümlede ifade edilmiş. Yeni tanımlama şöyle:

"Bir tekne, gövdesi, ekibi veya ekimpanının herhangi bir parçası normal durumunda iken *finiş* hattını rota tarafından geçtiğinde *finiş* yapmıştır. Ama *finiş* hattını geçtikten sonra:
(a) Kural 44.2 uyarınca bir ceza kabullenirse,
(b) Kural 28.2 uyarınca start hattında yaptığı bir hatayı düzeltirse, veya
(c) Rotayı seyrine devam ederse,
finiş yapmamıştır.

Son (c) şıkkı ISAF tarafından biraz şanssız bir şekilde ifade edilmiştir: bu haliyle, *finiş* yapıp da *finiş* yaptığının farkında olmayan ve bir tur daha dönmeye devam eden bir tekne, hakem tarafından *finiş* yapmamış sayılabilir. Oysa *finiş* yapmıştır!

Bu (c) şıkkının ilavesinin tek amacı, bir turdan fazla seyredilen, *start* ve *finiş* hatları aynı olan yerel yarış veya antrenman rotalarında ilk defa *finiş* hattını geçmenin *finiş* yapmış sayılamayacağına açıklık getirmekten ibarettir.

***Yarışmak'*ın tanımı:**

İlgili olarak, "*yarışmak*" teriminin tanımlamasına da bir göz atmak yerinde olur.

2009-2012 Kurallarında *yarışmak* şöyle tarif edilmişti: "Bir tekne, hazırlık işaretinden başlamak üzere *finiş* yapana ve *finiş* hattını ve *şamandıralarını* geçene veya terk edene kadar, veya yarış kurulu genel geri çağırma, *tehir* veya *abandone* işareti verene kadar *yarışmaktadır*."

Bu, hatalı bir Türkçeye tercümedir ve 2013-2016 kurallarında bu tanımlamanın İngilizcesinde bir değişiklik yapılmadığı halde, 2013-2016 kurallarında tanımlamanın Türkçesinde bir değişiklik yapılması beklenebilir.

"*Yarışmak*" teriminin asıl tanımı şöyledir: "Bir tekne, hazırlık işaretinden *finiş* yapana ve *finiş* hattını ve*şamandıralarını* geride bırakana kadar, veya yarışı terk edene kadar, veya yarış kurulu genel geri çağırma, *tehir* veya *abandone* işareti verene kadar yarışmaktadır."

TYF tercümesindeki "geçene veya terk edene kadar" ibaresi, sadece tercümanlar tarafından uydurulmuş bir deyimdir. Bir defa, İngilizce kuralda "terk edilen" *finiş* hattı ve *şamandıraları* değil, yarıştır. İkinci olarak, asıl İngilizce metinde, *finiş* hattını "geçmek" yetersizdir. Yarışı tamamlamak için *finiş* alanını boşaltmak (İng., "to clear") da gerekir. O ana kadar, tekne yarışmaktadır ve dolayısıyla, tüm yelken yarış kuralları hala geçerlidir.

Sorulduğunda, tercümeyi yapan Türk hakemleri, *finiş* esnasında bir teknenin burnunun *finiş* hattını kesmesinden sonra hakem heyetinin o tekne *finiş* alanını terk etti mi, etmedi mi diye her tekneyi kontrol edemeyeceğini ileri sürmüşlerdir.

Bu anlamda, TYF hakeminin gözünde, "*finiş* yapmış" bir tekne kıçı *finiş* hattını geçtikten sonra *finiş* hattını terk ederken bir *finiş* şamandırasına dokunabilir, hatta onu sürükleyebilir, ve cezalandırılmaz. (Hatta hakem seminerlerinde bunu gösteren ve pekiştiren görseller hazırlamışlardır.) Ama esas ISAF kurallarında, kazın ayağı öyle değildir!

Bu konuyu açıklığa kavuşturmak için ISAF'a Türkiye'den yapılan bir Q&A (Sorular ve Cevaplar) başvurusunda (Q&A 10-004) bir yarışın tam ne zaman bittiği açıklanmış, sonra bu cevap ne zaman *finiş* yapılmış sayılabileceği hakkındaki daha eski Q&A 2006-02'de ifade bulmuştur.

Kazın ayağı şöyledir: Bir tekne, "hiçbir *finiş şamandırası* rotasını etkilemeyene kadar" henüz *yarışı* bitirmemiş sayılır. *Finiş* hattını tamemen geçip herhangi bir *finiş şamadırasına* doğru yoluna devam ederken o *şamandıraya* dokunan bir tekne halen *yarışmakta*dır ve kural 31'i (Şamandıraya Dokunmak) ihlal etmiştir. Ceza dönüşünü yapıp tekrar *finiş* vermeye mecburdur.

Ancak *finiş* hattını geçen ve önce hattın ve *şamandıraların* uzağına doğru seyreden bir tekne sonradan geri gelip bir *finiş şamandırasına* çarparsa, kural 31'i ihlal etmemiştir, çünkü artık yarışmamaktadır.

Uzak Durmanın tanımı:
2009-2012 Kurallarında *uzak durmak* şöyle tarif edilmişti: "Eğer diğer tekne sakınıcı hareket yapmasına gerek kalmadan rotasında seyredebiliyorsa ve, tekneler aynı *kontrada*

kapatmalı iken, eğer *rüzgaraltı* tekne *rüzgarüstü* tekne ile hemen temas etmeden her iki yönde rota değiştirebiliyorsa, bir tekne diğer tekneden *uzak durmaktadır*."

Bu terim, tüm yol hakları kurallarında (10 – 13) kullanılır. Kural 10 iskele kontradaki teknenin sancak kontra bir tekneden *uzak durması* gerektiğini belirtirken, yukarıdaki tanımlama ayrı *kontrada kapatmalı* giden tekneler için *uzak durmanın* anlamını, *sancak kontra* teknenin "sakınıcı hareket yapmadan rotasında seyredebilmesi" ile kısıtlamakta, sancak tekneye her iki yönde rota değiştirebilme hakkını ("kıpırdama" yerini) vermemektedir.

Yeni *uzak durma* tanımı ise, ayrı *kontralarda* gitmelerine rağmen (*kapatma* tanımının halen geçerli olduğu) rüzgara 90 dereceden fazla bir açıda seyreden iki tekne arasında, *kapatmalı* olarak *sancak kontra* giden tekneye de bu kıpırdama yeri hakkını tanımak üzere yazılmıştır. Yeni tanımlama şöyle:

(a) Yol hakkı olan bir tekne sakınıcı bir hareket yapması gerekmeden rotasında seyredebiliyorsa, ve
(b) Tekneler *kapatmalı* iken, yol hakkı olan tekne hemen temas etmeden her iki yöne rotasını da değiştirebiliyorsa,
bir tekne yol hakkı olan bir tekneden *uzak durmaktadır*.

***Yer'* in tanımı:**
2009-2012 Kurallarında *yer* şöyle tarif edilmişti: "İçinde olunan şartlarda, geciktirmeden denizciliğe uygun bir şekilde manevra yaparken bir teknenin ihtiyacı olan boşluk."

(NOT: TYF tercümanları edilgen "olunan" yerine etken "bulunduğu" kelimesini, kontrol dışı "şartlar" yerine kontrol veya tercih sonucu olabilecek "durum" kelimesini, "geciktirmeden" yerine ise "aniden" kelimesini kullanmışlardı. Gereken boşluğun miktarı manevranın keskinliğinden veya aniliğinden dolayı daha ufak (veya büyük) değil; boşluğu gerektiren zaman, manevra geciktirilmeyeceğinden dolayı hemen o andır.)

2013-2016 Kurallarında ise, *yer*'in tarifi şöyle değiştirilmiştir: "Bir teknenin 2. Kısım kuralları veya kural 31'e uyması için gereken boşluk dahil olmak üzere, içinde olunan şartlarda geciktirmeden denizciliğe uygun bir şekilde manevra yaparken ihtiyacı olan boşluk."

Yeni tanımlama, örneğin *şamandıra* dönerkenki gibi veya filoyu orsalatırkenki gibi, ikiden fazla teknenin *kapatmalı* seyrettiği anlarda, *yer* vermeye zorunlu bir teknenin, *yer* verdiği teknenin diğer teknelere yer verme zorunluluğunu da göze alarak yeterli *yer* vermesi gerektiğine açıklık getirmektedir. Yani yapılan ilave, *yer* vermek zorunda olan tekne *yer* hakkı olan teknenin 2. Kısım kuralları veya kural 31'i ihlal etmesine sebep olursa, *yer* vermek zorunda olan teknenin kurallara uymamış olacağına açıklık getirmektedir.

Bu değişiklik, 2009-2012 Kurallarındaki belirsizliği tanımlamayı değiştirerek önlemiştir.

Şamandıra'nın tanımı:
Şamandıra'nın tanımından üç kelime çıkarılmıştır. 2009-2012 Kurallarında *şamandıra* şöyle tarif edilmişti: "Yarış talimatlarında bir teknenin belirtilmiş bir tarafında bırakılması istenen bir nesne, ve start veya finiş hatlarının geçtiği etrafında seyredilebilir su bulunan yarış kurulu teknesi. Çıpa ipi ve *şamadıraya* **geçici olarak veya** yanlışlıkla bağlanan bir nesne *şamandıranın* parçası sayılmaz."

(NOT: Yukarıdaki tanımda, tercümanlar "belirtilmiş bir" yerine "şartlı", "veya" yerine "ve", "geçtiği" yerine "uzandığı", "etrafında" yerine "etrafı", ve "*şamandıranın*" yerine "onun" kelimelerini kullanmışlardır.)

Yeni 2013-2016 tarifinde, yukarıda kalın olarak belirtilmiş "geçici olarak veya" şartı tanımdan kaldırılmıştır. Yani yeni kural artık şöyledir: "Yarış talimatlarında bir teknenin belirtilmiş bir tarafında bırakılması istenen bir nesne, ve start veya finiş hatlarının geçtiği, etrafında seyredilebilir su bulunan yarış kurulu teknesi. Çıpa ipi ve *şamadıraya* yanlışlıkla bağlanan bir nesne *şamandıranın* parçası sayılmaz.

Bu şekilde, örneğin hattaki bir yarış komitesi teknesine geçici olarak bile olsa bağlanan bir "uzak durun"*şamandırası* (örn., bir RIB bot) artık o *şamandıranın* bir parçası sayılmaktadır. Buna göre, bir "uzak durun" *şamandırası* ve onu bağlayan ip için kural 31 (*şamandıraya* dokunmak) geçerlidir, ve tekneler start etmek üzere yaklaşmaya başladıkları andan start şamandıralarını geçene kadar tüm Kısım C kuralları gibi kural 19 (engeli geçmek için yer) da geçerli değildir.

"*Şamandıra*" teriminin tanımı hakkında son olarak da bu kelimenin tercihi hakkında kişisel bir yorum yapmak isterdim. Koca koca savaş gemilerine, adalara, hatta bazen kıtalara "şamandıra" demeye mecbur kalıyoruz! Halbuki, esas (İngilizce) yelken yarış kurallarında bu çarpıklık yarış rotasındaki bir teknenin belirtilmiş bir tarafında bırakması gereken nesnelere "şamandıra" yerine özel bir ad verilerek halledilmiş.

Bu nesneler, yarış bacaklarının başlama ve bitme noktalarının işaretleri, "hedefleridirler" (İng., "mark"). Dolayısıyla, "yanlışlığın neresinden dönersek kardır" diyerek, senelerdir "şamandıra" dediğimiz bu nesnelere artık "hedef" dememiz kanımca daha yerinde olur.

Şamandıra *Yeri*'nin tanımı:
2009-2012 Kurallarında *şamandıra yeri* şöyle tarif edilmişti: "Bir teknenin *şamandıraya* doğru seyretmesi ve sonra *şamadıradayken esas rotasını* yapabilmesi için gerekli *yer*.
Ancak, *şamandıra yeri*, tekne,*şamandıra yeri* vermekle yükümlü teknenin iç tarafında ve *rüzgarüstünden kapatmalı* olmadıkça, tramola için gereken *yeri* içermez."

Yeni tanım ise şöyledir: "(*Şamandıra yeri*) bir teknenin bir şamandırayı gereken tarafında bırakması için lüzum olan *yerdir*. Ayrıca:

a) *Esas rotasının şamandıraya* yakın seyretmek olduğu zaman, *şamandıraya* doğru seyretmesi için gerekli *yer*, ve
b) Yarış rotasında seyretmesi için gereken şekilde *şamandırayı* dönmeye lazım olan yerdir.
Ancak*,* tekne *şamandıra yeri* vermesi gereken teknenin *rüzgarüstünde* ve içerden *kapatmalı* olmadıkça ve tramolasından sonra şamandırayı tutturmayacaksa, *şamandıra yeri* tramola için gereken *yeri* içermez."

Eski ve yeni tanımların farkları şunlardır:

1. Eski tanım, "şamandıraya doğru seyrederken" ve "şamandıradayken" ayrımını yapar. Bir teknenin "şamandıraya doğru" gidişinin tam ne zaman tamamlanıp "şamandırada" olmasının başladığı açık değildir. Yeni tanım, bu semantik ayrımı yapmadan, *şamandıra yeri* haklarını daha kolayca kararlaştırılacak bir şekilde

"teknenin *esas rotasına*" ve "yarış rotasında seyretmek için gereken dönüşe" bağlamaktadır.

2. Eski tanım, dönüş *şamadıralarını* geçiş *şamandıralarından* veya finiş *şamandıralarından* veya kapı *şamandıralarından* ayırt etmeksizin, (teknenin *esas rotasına* yakın olsun, olmasın) herhangi *şamandıraya* doğru seyir *yerinden* bahseder. Yeni kuralın (a) şıkkı, bu hakkı ancak teknenin *esas rotasının şamandıraya* yakın olduğu hallerde tanımaktadır.
3. Eski tanımda, zon içindeki bir tekneye şamandırayı tutturmak amacıyla değil, sadece taktik amaçlarla attığı bir tramolada da tramola *yeri* vermek gerekebilirdi. Yeni tanımda, kural koyucuların orijinal "*şamandırayı tutturmak* için tramola atmak" amacı açıkça şart koşulmakta.
4. Yeni tanımdaki en önemli değişiklik, ilk defa 2009-2012 Kuralları ile tanınan *şamandıra* dönüşlerinde taktik dönüşler (geniş giriş, dar çıkış) yapma hakkının geri alınmasıdır. Artık bir*şamandırada* teknenin (başka tekneler yokmuş gibi) *esas rotasını* takip etmesine izin yoktur. Artık 2009 öncesinde olduğu gibi, hem *şamandıraya* yaklaşırken, hem de *şamandırayı* dönerken veya geçerken, teknenin ancak "denizciliğe uygun bir şekilde" seyretmesine yetecek kadar *yer* hakkı vardır.

Ancak 2013-2016 Kurallarında, kural 18.2(c)'ye ("*Şamandıra yeri* vermek") eklenen ikinci bir alt madde ile, *şamandıra yeri* vermeye mecbur olan bir tekne daha sonra içten *kapatmalı* hale gelirse, *şamandıra yeri* hakkını kazanmış tekneye bu *kapatma* devam ettiği sürece *esas rotasında* seyredebilme ve *şamandırayı* dönebilme hakları tanınmaktadır.

(*Esas rotasında* seyretme, şamandıra ile şamandıra yerini kazanmış teknenin arasındaki herhangi bir boşluğa sıkışmaya çalışan sonradan içten kapatmalı hale gelmiş bir tekneye karşı, *şamandıra yeri* hakkını kazanmış bir teknenin "kapıyı kapamak" için yapabileceklerini de kısıtlamaktadır.)

Son olarak, eski tanımdaki ciddi tercüme hatasına da dikkat çekmek gerekir. Eski tanımda, "tekne, *şamandıra yeri* vermekle yükümlü teknenin iç tarafında ve *rüzgarüstünden kapatmalı* olmadıkça" demek yerine, TYF tercümanları "tekne, *rüzgarüstünden kapatmalı* ve *şamandıra yeri* vermekle yükümlü teknenin iç tarafında olmadıkça" demişlerdir. İkinci şıkta, "rüzgarüstünde ve kapatmalı" olan teknenin *şamandıra yeri* vermekle yükümlü tekne olduğu zannedilebilir. Halbuki birinci şıkta (asıl kuralda), tramola *yeri* verilecek teknenin rüzgarüstünde ve kapatmalı olması şarttır!

Diğer tanımlarda (*abandone*, *arkadan neta*, *önden neta*, *kapatma*, *tutturma*, *rüzgaraltı* ve *rüzgarüstü*,*engel*, *tehir*, *esas rota*, *protesto*, *start*, *kontra, sancak, iskele, zon* tanımlarında) bir değişiklik yoktur.

(NOT: 2009-2012 kurallarında TYF tercümanları, bazı sebeplerden dolayı bu yazarın tercihi olan "tutturma" terimi yerine "tutma", "zon" terimi yerine de "alan" terimlerini kullanmışlardır.)

Şevket Günter
Laser 134145, 184778

KAYNAK: Study Version of the Racing Rules for 2013-2016, ISAF.